

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ**

СЕНЬКІВ МАРІЯ ВАСИЛІВНА

УДК 658.15

**ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ
ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПАТ
«ТЕРА»)**

**Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
дипломної роботи
на здобуття освітнього рівня «магістр»**

Тернопіль – 2018

Дипломною роботою за освітнім рівнем «магістр» є рукопис.

Робота виконана на кафедрі економіки та фінансів Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Радинський Сергій Віталійович
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя
доцент кафедри економіки та фінансів

Рецензент: кандидат економічних наук, доцент
Бурліцька Оксана Петрівна
Тернопільський національний технічний
університет імені Івана Пулюя
доцент кафедри промислового маркетингу

Завідувач кафедрою економіки та фінансів О.В. Панухник

Захист відбудеться «27» грудня 2018 р. о. 10⁰⁰ годині на засіданні екзаменаційної комісії №1 у Тернопільському національному технічному університеті імені Івана Пулюя за адресою: 46001, м. Тернопіль, вул. Білогірська 50, навчальний корпус № 10, ауд.143.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність обраної теми дослідження обумовлюється тим, що антикризовий менеджмент, запровадження методик експрес-діагностики та поглибленого аналізу та оцінки фінансового стану підприємств набувають в Україні все більшого поширення в аспекті забезпечення економічної безпеки підприємства. Проблемі удосконалення відповідного методичного інструментарію діагностики фінансового стану приділяється постійна увага в науковій літературі. Адже обґрунтовані методи дають практичну можливість оцінити фінансовий стан та ймовірність банкрутства підприємства, його майновий стан, ступінь підприємницького ризику (шанс погашення зобов'язань перед третіми особами), достатність капіталу для поточної діяльності та довгострокових інвестицій, потребу в додаткових джерелах фінансування, здатність до нарощування капіталу, раціональність використання позикових коштів, ефективність діяльності компанії тощо.

Однак у цьому напрямку ще є ряд невирішених питань, зокрема пов'язаних із відсутністю вірогідних та порівнянних аналітичних даних за попередні періоди, а також за галузями та підприємствами з різним рівнем фінансового стану. Наприклад, широко використовується метод порівняння фінансових коефіцієнтів з їх критичними (нормативними) значеннями. Проте залишаються необґрунтованими критичні рівні деяких ключових нормативів, невідомі їхні фактичні величини в середньому по економіці і не враховується можлива галузева диференціація та особливості фінансового становища підприємств в умовах ринкової економіки.

Проблема комплексної діагностики фінансового стану підприємства та визначення особливостей управління рівнем економічної безпеки підприємства є актуальною і сьогодні, оскільки з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з другого боку - визначає передумови розвитку підприємства. Тому дане питання було розглянуто у працях багатьох економістів, як вітчизняних так і зарубіжних, і особлива увага приділялася питанням пов'язаних не тільки з вибором засобів діагностики фінансового стану, а й з його оцінкою та управлінням.

Питання діагностики фінансового стану та дослідження механізмів управління економічною безпекою підприємств розглядалися в **працях зарубіжних науковців і практиків**, зокрема: М.І. Баканова, І.Т. Балабанова, О.М. Волкової, М.Н. Крейніної, Д.С. Молякова, В.П. Привалова, В.М. Родіонової, Н.О. Русак, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицької, М.О. Федотової, А.Д. Шеремета, А. Гропелі, Е. Нікбахта, Е. Хелферта та ін.

Вагомий внесок у розроблення теоретичних та методичних засад діагностики фінансового стану дослідження механізмів управління економічною безпекою вітчизняних підприємств здійснили вчені-економісти: Є.М. Андрущак, М.Д. Білик, І.О. Бланк, О.М. Бандурка, К.В. Ізмайлова, В.О. Подольська, М.Г. Чумаченко, Г.О. Швиданенко, О.В. Яриш та інші. Аналіз економічної літератури свідчить про наявність різноманітних підходів та відсутність єдиного погляду щодо вибору засобів, групування та способу обчислення показників діагностики фінансового стану і дослідження механізмів управління економічною безпекою.

Метою дипломної роботи є комплексне дослідження засобів діагностики фінансового стану підприємства, як інструментарію прийняття управлінських рішень і вироблення, на цій основі, практичних рекомендацій та висновків, щодо розробки алгоритму управління економічною безпекою підприємства.

Об'єктом даної роботи є вітчизняне підприємство ПАТ «Тера», яке здійснює фінансово-господарську діяльність у сфері виробництва та реалізації кондитерських виробів.

Предметом дослідження є комплекс засобів діагностики фінансового стану підприємства і практика застосування їх в управлінській діяльності, а також механізми забезпечення економічної безпеки на підприємстві.

Виходячи із актуальності теми та мети роботи автором **поставлені наступні завдання:**

- з'ясування сутності, принципів та методів діагностики фінансового стану підприємства;
- характеристика основних засобів діагностики фінансового стану підприємства;
- узагальнення теоретичних підходів управління економічною безпекою підприємства;
- діагностика майнового стану та показників фінансової стійкості підприємства;
- діагностика основних показників фінансового стану підприємства;
- діагностика можливості банкрутства та оцінка рівня економічної безпеки підприємства;
- реалізація інвестиційного проекту – напрям підвищення ефективності управління основним капіталом підприємства;
- розгляд механізмів підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства;
- реалізація логістичної концепції та вихід на нові ринки збуту – чинники збільшення обсягів реалізації продукції;
- розробка моделі управління економічною безпекою на підприємстві;
- дослідження ефективності впровадження системи планування потреб та підвищення оборотності оборотного капіталу підприємства;
- визначення бюджету та оцінка ефекту реалізації інвестиційних проектів підприємства;
- розгляд впливу заходів на фінансові результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Теоретико-методологічну основу роботи становить сучасна економічна теорія, критичний синтез класичних теорій і новітніх поглядів на місце і роль фінансової діяльності в діяльності суб'єктів господарювання.

При виконанні досліджень, залежно від конкретних цілей і задач, використовувались аналітично-графічна формалізація фінансового стану підприємств, порівняльний аналіз динаміки показників, дослідження механізмів управління економічною безпекою на підприємстві.

Практична значимість роботи полягає в тому, що дана робота може бути

використана при здійсненні комплексної діагностики фінансового стану та дослідження механізмів управління економічною безпекою вітчизняних підприємств для подання подальших пропозицій, щодо його поліпшення.

Наукова новизна роботи полягає в представленні механізму покращення фінансового стану підприємства та розробка дієвої моделі забезпечення економічної безпеки підприємства.

Емпіричною базою дослідження є результати конкретних економічних досліджень, зарубіжний і вітчизняний досвід дослідження засобів діагностики фінансового стану та механізмів управління економічною безпекою підприємства.

В роботі використані наступні методи дослідження: опис, пояснення, систематизація, класифікація – для дослідження теоретичних основ діагностики фінансового стану підприємства та механізмів управління фінансовими ризиками; аналіз, синтез, узагальнення – для діагностики фінансового стану підприємства ПАТ «Тера»; індукція, дедукція та експеримент при визначенні шляхів вдосконалення засобів діагностики та рівня фінансового стану дослідження та розробки алгоритму управління економічною безпекою підприємства.

Методологічною та науковою базою дослідження є опрацювання наукової літератури з питань здійснення діагностики фінансового стану та дослідження механізмів управління економічною безпекою суб'єкта господарювання, а також найновіша довідкова, періодична і статистична література.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження висвітлені на II Міжнародна науково-практична конференція „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах“ (29-31 березня 2018).

Структура дипломної роботи. Дипломна робота розміщена на 147 сторінках машинописного тексту, в роботі є вступ, шість взаємопов'язаних розділів, висновків та пропозицій, список використаних джерел, який складається із 120 джерел, в роботі використано 31 таблиця і 27 рисунків та 15 додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** магістерської роботи відображено актуальність теми дослідження, встановлено мету та завдання, предмет та об'єкт, методи та інформаційну базу дослідження, а також описано наукову новизну, теоретичні та практичне значення і апробування отриманих результатів.

У **першому розділі** «Теоретичні основи діагностики фінансового стану в системі управління економічною безпекою підприємства» з'ясовано сутність, принципи та методи діагностики фінансового стану підприємства, здійснено характеристику основних засобів діагностики фінансового стану підприємства, узагальнено теоретичні підходи управління економічною безпекою підприємства.

В роботі визначено, що діагностика фінансового стану підприємства - це здатність розпізнавати стан підприємства шляхом використання певних параметрів з метою виявлення, встановлення причин порушень з можливістю прогнозування показників фінансового стану підприємства на будь-якому відрізку часу або в динаміці.

Здійснення діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання має свою мету, наявність принципів, методів, функцій та ряд різновидів. Метою фінансової

діагностики є інформаційне забезпечення управлінських рішень на основі оцінки майбутньої спроможності підприємства генерувати грошові потоки, отримувати прибуток та створювати додану вартість, а також виявлення слабких сторін чи додаткових можливостей.

Основними методами діагностики фінансового стану підприємства є методи із застосуванням традиційного підходу (аналітичні методи діагностики), бальної системи оцінювання (аналітичні методи діагностики та лінійне програмування), математично-статистичне моделювання (метод експертної оцінки та динамічне програмування).

Здійснивши розгляд основних засобів діагностики фінансового стану підприємства слід відзначити велику їх різноманітність. Зокрема, одні науковців зазначають, що здійснюючи діагностику фінансового стану підприємства, рекомендується проводити її у двох виглядах: експрес-діагностика фінансового стану підприємства; поглиблена діагностика фінансового стану підприємства. Інші науковці схиляються до використання традиційної моделі діагностики фінансового стану на основі використання показник та коефіцієнтів діагностики фінансового стану. Поряд із цим досить цікавими є засоби діагностики, що базуються на стохастично-динамічному підході, із застосуванням інструментарію нечіткої логіки, матричних методів та діагностики на основі ймовірності настання банкрутства підприємства. Використання різноманітних засобів діагностики дозволяє провести комплексне дослідження минулого та теперішнього фінансового стану підприємства, а також здійснити прогноз розвитку (послаблення) діяльності господарюючого суб'єкту.

У **другому розділі** «Діагностика фінансового стану та визначення рівня економічної безпеки підприємства ПАТ «Тера»» узагальнено організаційно-економічної характеристики підприємства, здійснено діагностику майнового стану та показників фінансової стійкості підприємства, основних показників фінансового стану підприємства, а також банкрутства та оцінка рівня економічної безпеки підприємства.

Проаналізувавши техніко-економічні показники ПАТ «Тера», слід відмітити негативні тенденції до зниження розміру власного капіталу, основних засобів, реалізованої продукції і зростання рівня кредиторської та дебіторської заборгованостей підприємства ПАТ «Тера», а також наявність чистого збитку, який мав місце у звітному 2017 році. До негативних тенденції слід віднести значну собівартість реалізації продукції (становить більше 90% реалізації), від'ємні показники рентабельності реалізації та рентабельності активів. Позитивними аспектами діяльності підприємства є приріст активів та зростання обсягу реалізації продукції досліджуваного підприємства за весь досліджуваний період.

Узагальнюючи результати діагностики фінансового стану підприємства ПАТ «Тера» необхідно відмітити низькі показники фінансового стану підприємства, що обумовлено: наявністю збитку та від'ємними показниками рентабельності, низькими показниками ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, що в кінцевому випадку свідчить про низькі показники фінансового стану підприємства. Отже, існує загроза економічній безпеці досліджуваного підприємства.

Аналіз діагностики ймовірності банкрутства вказало на відсутність загрози виникнення банкрутства підприємства ПАТ «Тера», що позитивно впливає на результати фінансово-господарської діяльності та майбутні перспективи розвитку торгівельного підприємства.

У **третьому розділі** «Шляхи покращення фінансового стану та розробка моделі управління економічною безпекою на підприємстві» в перспективному періоді» запропоновано реалізацію інвестиційного проекту – напрям підвищення ефективності управління основним капіталом підприємства, розглянути механізми підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства, реалізувати логістичну концепцію та вихід на нові ринки збуту – чинники збільшення обсягів реалізації продукції, розробити модель управління економічною безпекою на підприємстві.

В розділі визначено, що для покращення фінансового стану та забезпечення раціонального управління фінансовими ризиками підприємства ПАТ «Тера» нами пропонується ряд заходів пропонується для реалізації проект технологічної лінії компанії UTFKiev (Україна) по виробництву нової продукції «Тернопільський торт» ТМ «Тера». Розробка та впровадження інвестиційного проекту на ПАТ «Тера» дасть можливість оновити асортимент продукції та забезпечити підвищення ефективності використання основних засобів і виробничих потужностей підприємства.

Прискорювати оборотність оборотних активів підприємства ПАТ «Тера» за рахунок скорочення тривалості операційного циклу за рахунок інтенсифікації маркетингових заходів; кращої організації матеріально-технічного постачання; прискорення процесу реалізації продукції; скорочення часу знаходження ресурсів в дебіторській заборгованості; підвищення рівня маркетингових досліджень, спрямованих на прискорення руху товарів від виробника до споживача. Активізація даних заходів стимулюватиме зростання ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства, а відповідно і швидкого перетворення продукції у готівкові засоби.

Реалізувати проект створення спільного підприємства «Tera-Export», яке орієнтуватиметься на грузинський кондитерський ринок де існує попит на продукцію досліджуваного підприємства. В цілому, пропонується при просуванні продукції використовувати діючі канали збуту підприємства ПАТ «Глобалнет» (Грузія), яке спеціалізується просування імпортової продукції на ринки країн колишнього СНД. Планується укласти договори на умовах Інкотермс (FCA, DAT, PPT), а також забезпечити оновлення транспортно-логістичної системи постачання продукції. Зазначене дасть можливість розширити ринки збуту та збільшити обсяги реалізації.

Використовувати запропоновану в роботі модель управління економічною безпекою підприємства ПАТ «Тера», котра передбачає використання стратегічної та тактичної підсистем управління. Важливими компонентами підсистеми стратегічного УЕБП є визначення внутрішніх нормативів економічної безпеки підприємства ПАТ «Тера», тобто бажаних параметрів у кількісному вираженні, що слугує певним орієнтиром під час розроблення та реалізації управлінських рішень. Тактична складова УЕБП є вторинною, підпорядкованою системі ієрархії управління щодо організації стратегічної. Тактичний рівень УЕБП здійснюється на основі розробки декількох альтернативних сценаріїв розвитку ситуації і розрахунку інтегральної оцінки економічної безпеки по кожному з них. Після вибору найкращої тактики забезпечення економічної безпеки підприємства ПАТ «Тера» формується оперативний план, який на відміну від стратегічного, містить не тільки якісні орієнтири поточної діяльності підприємства, а й кількісні завдання.

У **четвертому розділі** «Спеціальна частина» здійснено оцінювання стану та перспектив розвитку кондитерської галузі в Україні, а також здійснено оцінку конкурентних позицій підприємства ПАТ «Тера» на локальному ринку.

Проаналізовано конкурентні позиції ПАТ «Тера». Зроблено висновок, про те, що основою конкурентоспроможності підприємства є якість та асортимент продукції, значна фінансова міцність і сукупна ефективність товарної та збутової політики аналізованого підприємства. Разом із помірною ціновою політикою дані параметри закладають основу поточної та перспективної конкурентоспроможності підприємства. До негативних рис ПАТ «Тера», слід віднести відсутність координованої системи збуту та просування продукції, яка б функціонувала у найближчій перспективі, негативні тенденції до зменшення попиту на асортимент товарів.

У **п'ятому розділі** «Обґрунтування економічної ефективності» досліджено ефективність впровадження системи планування потреб та підвищення оборотності оборотного капіталу підприємства, визначено бюджет та оцінку ефекту реалізації інвестиційних проектів підприємства, розглянуто вплив заходів на фінансові результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

Результати препозиційної частини вказують на те, що за рахунок зростання основних засобів (на 1124 тис.грн.) та оборотного капіталу (на 4283,5 тис.грн.) збільшуватиметься загальна вартість активів із 11336 тис.грн. у 2017 році до рівня 13026,3 тис.грн. у 2018 (план) році та 15235,5 тис.грн. у 2019 (план) році. Приріст активів свідчить про зростання рівня виробничого потенціалу підприємства, що дає можливість збільшити обсяги виробництва, а й відповідно і реалізації продукції.

Обсяги виробництва зростатимуть за рахунок реалізації проекту введення технологічної лінії і створення спільного підприємства Tera-Export та за рахунок кращого матеріально-технічного постачання підприємства, що додатково дає приріст виробництва продукції на 8939,8 тис.грн. за період 2017-2018 (план) рр. та на 24737,4 тис.грн. за період 2017-2019 (план) рр. Даний факт вплине на зростання обсягів реалізації продукції із 54350 тис.грн. до показника 80520²¹ тис.грн., відповідний приріст показника складає 6245,3 тис.грн. за період 2015-2017 (план) рр. та на 26170,1 тис.грн. за період 2017-2019 (план) рр. Приріст виробництва та реалізації, в сукупності із зниженням собівартості виробництва продукції (за рахунок економії використання сировини та матеріалів) дають економічний ефект у вигляді сформованого чистого прибутку та зростання рентабельності діяльності підприємства.

Спостерігатиметься приріст чистого прибутку на 11696,1 тис.грн. за період 2017-2018 (план) та на 13390,9 тис.грн. за період 2017-2019 (план), а відповідно зростатиме і рентабельність реалізації на 17,1% за період 2017 – 2019 (план) рр. та рентабельність активів на 89,67% за ідентичний період.

У **шостому розділі** «Охорона праці та безпека в надзвичайних ситуаціях» представлено особливості охорони праці на підприємстві ПАТ «Тера», оцінено вплив радіоактивного забруднення на технологічний процес виробництва і засоби захисту, розглянуто особливості підготовки та виконання заходів щодо дезактивації технологічного обладнання (агрегатів, машин) інших видів техніки під час радіоактивного забруднення.

ВИСНОВКИ

Таким чином, відповідно до поставлених в роботі завдань узагальнимо результати даної роботи у висновках:

1. Діагностика фінансового стану підприємства - це здатність розпізнавати стан підприємства шляхом використання певних параметрів з метою виявлення, встановлення причин порушень з можливістю прогнозування показників фінансового стану підприємства на будь-якому відрізку часу або в динаміці.

Здійснення діагностики фінансового стану суб'єкта господарювання має свою мету, наявність принципів, методів, функцій та ряд різновидів. Метою фінансової діагностики є інформаційне забезпечення управлінських рішень на основі оцінки майбутньої спроможності підприємства генерувати грошові потоки, отримувати прибуток та створювати додану вартість, а також виявлення слабких сторін чи додаткових можливостей.

2. Відповідно до мети, основними завданнями діагностики фінансового стану підприємства є: дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства; дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними обіговими коштами; об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства; оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності; аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів; визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Основні функції фінансової діагностики: зменшення інформаційної асиметрії між особами, відповідальними за прийняття фінансових рішень та об'єктом управління; прогнозування фінансового стану; ідентифікація чинників, що впливають або вже вплинули на покращення чи погіршення фінансових параметрів суб'єкта господарювання.

Основними методами діагностики фінансового стану підприємства є методи із застосуванням традиційного підходу (аналітичні методи діагностики), бальної системи оцінювання (аналітичні методи діагностики та лінійне програмування), математично-статистичне моделювання (метод експертної оцінки та динамічне програмування).

3. Здійснивши розгляд основних засобів діагностики фінансового стану підприємства слід відзначити велику їх різноманітність. Зокрема, одні науковців зазначають, що здійснюючи діагностику фінансового стану підприємства, рекомендується проводити її у двох виглядах: експрес-діагностика фінансового стану підприємства; поглиблена діагностика фінансового стану підприємства. Інші науковці схиляються до використання традиційної моделі діагностики фінансового стану на основі використання показників та коефіцієнтів діагностики фінансового стану. Поряд із цим досить цікавими є засоби діагностики, що базуються на стохастично-динамічному підході, із застосуванням інструментарію нечіткої логіки, матричних методів та діагностики на основі ймовірності настання банкрутства підприємства. Використання різноманітних засобів діагностики дозволяє провести комплексне дослідження минулого та теперішнього фінансового стану

підприємства, а також здійснити прогноз розвитку (послаблення) діяльності господарюючого суб'єкту.

4. Комплексна діагностика фінансового стану підприємства в тому числі підкреслює різноманітні аспекти управління економічною безпекою підприємства. Формування системи управління економічною безпекою підприємства - це складний та багатовимірний процес, від якого залежить його стійкий розвиток та захищеність від загроз і небезпек. Механізм підвищення економічної безпеки підприємства передбачає досягнення ефективних параметрів функціонування, збереження виробничого і кадрового потенціалу, створення підприємства ринкового типу.

Моделювання системи економічної безпеки підприємства доволі складний процес. Надійна система економічної безпеки підприємства можлива лише за умови використання комплексного і системного підходу. Ця система надає можливість оцінити перспективи розвитку підприємства, розробити його тактику і стратегію, зменшити негативний вплив загроз та небезпек.

5. Об'єктом дослідження виступало тернопільське підприємство ПАТ «Тера», котре спеціалізується на виробництві кондитерських виробів. Після тривалого застою ПАТ «Тера» збільшило об'єми виробництва. Воно стало одним із перших підприємств у Тернополі. Узагальнюючи результати проведеного дослідження показників фінансово-господарської діяльності підприємства, слід відмітити негативні тенденції до зниження розміру власного капіталу, основних засобів, реалізованої продукції і зростання рівня кредиторської та дебіторської заборгованостей підприємства ПАТ «Тера», а також наявність чистого збитку, який мав місце у звітному 2017 році. До негативних тенденцій слід віднести значну собівартість реалізації продукції (становить більше 90% реалізації), від'ємні показники рентабельності реалізації та рентабельності активів. Позитивними аспектами діяльності підприємства є приріст активів та зростання обсягу реалізації продукції досліджуваного підприємства за весь досліджуваний період.

6. Узагальнюючи результати діагностики фінансового стану підприємства ПАТ «Тера» необхідно відмітити низькі показники фінансового стану підприємства, що обумовлено: наявністю збитку та від'ємними показниками рентабельності, низькими показниками ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості, що в кінцевому випадку свідчить про низькі показники фінансового стану підприємства. Отже, існує загроза економічній безпеці досліджуваного підприємства. 3. Аналіз діагностики ймовірності банкрутства вказало на відсутність загрози виникнення банкрутства підприємства ПАТ «Тера», що позитивно впливає на результати фінансово-господарської діяльності та майбутні перспективи розвитку торгівельного підприємства.

7. Використавши технологію SWOT-аналізу для оцінювання макро- та мікросередовища було визначено рівень економічної безпеки підприємства, якими можуть бути – слабкі сторони (дефіцит фінансових ресурсів, слабка позиція у конкурентній боротьбі, низька прибутковість та рентабельність, відсутність чіткої стратегії, високий рівень витрат, вразливість підприємства до конкурентного тиску, недостатній рівень організації реклами); загрози – (поява нових конкурентів на регіональному ринку, посилення конкурентного тиску,

соціально-політична нестабільність, високі темпи інфляції, девальвація національної валюти, зростання збуту товарів-замінників, зміни в смаках та потребах споживачів) та ін. Зазначені слабкі сторони та загрози (чинники фінансових ризиків) можна використати інформаційну базу під час розробки стратегії підприємства.

Для покращення фінансового стану та забезпечення раціонального управління фінансовими ризиками підприємства ПАТ «Тера» нами пропонується ряд заходів:

А. Пропонується для реалізації проект технологічної лінії компанії UTFKiev (Україна) по виробництву нової продукції «Тернопільський торт» ТМ «Тера». Розробка та впровадження інвестиційного проекту на ПАТ «Тера» дасть можливість оновити асортимент продукції та забезпечити підвищення ефективності використання основних засобів і виробничих потужностей підприємства.

Б. Прискорювати оборотність оборотних активів підприємства ПАТ «Тера» за рахунок скорочення тривалості операційного циклу за рахунок інтенсифікації маркетингових заходів; кращої організації матеріально-технічного постачання; прискорення процесу реалізації продукції; скорочення часу знаходження ресурсів в дебіторській заборгованості; підвищення рівня маркетингових досліджень, спрямованих на прискорення руху товарів від виробника до споживача. Активізація даних заходів стимулюватиме зростання ліквідності та платоспроможності досліджуваного підприємства, а відповідно і швидкого перетворення продукції у готівкові засоби.

Б. Реалізувати проект створення спільного підприємства «Tera-Export», яке орієнтуватиметься на грузинський кондитерський ринок де існує попит на продукцію досліджуваного підприємства. В цілому, пропонується при просуванні продукції використовувати діючі канали збуту підприємства ПАТ «Глобалнет» (Грузія), яке спеціалізується просування імпортової продукції на ринки країн колишнього СНД. Планується укласти договори на умовах Інкотермс (FCA, DAT, PPT), а також забезпечити оновлення транспортно-логістичної системи постачання продукції. Зазначене дасть можливість розширити ринки збуту та збільшити обсяги реалізації.

Г. Використовувати запропоновану в роботі модель управління економічною безпекою підприємства ПАТ «Тера», котра передбачає використання стратегічної та тактичної підсистем управління. Важливими компонентами підсистеми стратегічного УЕБП є визначення внутрішніх нормативів економічної безпеки підприємства ПАТ «Тера», тобто бажаних параметрів у кількісному вираженні, що слугує певним орієнтиром під час розроблення та реалізації управлінських рішень.

Тактична складова УЕБП є вторинною, підпорядкованою системі ієрархії управління щодо організації стратегічної. Тактичний рівень УЕБП здійснюється на основі розробки декількох альтернативних сценаріїв розвитку ситуації і розрахунку інтегральної оцінки економічної безпеки по кожному з них. Після вибору найкращої тактики забезпечення економічної безпеки підприємства ПАТ «Тера» формується оперативний план, який на відміну від стратегічного, містить

не тільки якісні орієнтири поточної діяльності підприємства, а й кількісні завдання.

Результати розрахунків вказують на те, що реалізація запропонованих проектів дає значний ефект для підприємства та впливає на основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Тера», зокрема:

- За рахунок зростання основних засобів (на 1124 тис.грн.) та оборотного капіталу (на 4283,5 тис.грн.) збільшуватиметься загальна вартість активів із 11336 тис.грн. у 2017 році до рівня 13026,3 тис.грн. у 2018 (план) році та 15235,5 тис.грн. у 2019 (план) році. Приріст активів свідчить про зростання рівня виробничого потенціалу підприємства, що дає можливість збільшити обсяги виробництва, а й відповідно і реалізації продукції.

- Обсяги виробництва зростатимуть за рахунок реалізації проекту введення технологічної лінії і створення спільного підприємства Тера-Export та за рахунок кращого матеріально-технічного постачання підприємства, що додатково дає приріст виробництва продукції на 8939,8 тис.грн. за період 2017-2018 (план) рр. та на 24737,4 тис.грн. за період 2017-2019 (план) рр. Даний факт вплине на зростання обсягів реалізації продукції із 54350 тис.грн. до показника 80520?1 тис.грн., відповідний приріст показника складає 6245,3 тис.грн. за період 2015-2017 (план) рр. та на 26170,1 тис.грн. за період 2017-2019 (план) рр. Приріст виробництва та реалізації, в сукупності із зниженням собівартості виробництва продукції (за рахунок економії використання сировини та матеріалів) дають економічний ефект у вигляді сформованого чистого прибутку та зростання рентабельності діяльності підприємства.

- Спостерігатиметься приріст чистого прибутку на 11696,1 тис.грн. за період 2017-2018 (план) та на 13390,9 тис.грн. за період 2017-2019 (план), а відповідно зростатиме і рентабельність реалізації на 17,1% за період 2017 – 2019 (план) рр. та рентабельність активів на 89,67% за ідентичний період.

В цілому, запропоновані заходи дають реальний економічний ефект у вигляді зростання обсягів реалізації, чистого прибутку, показників рентабельності, фондівіддачі, що впливає на позитивну динаміку покращення загального фінансового стану підприємства ПАТ «Тера» у перспективному періоді.

Праці опубліковані за темою дослідження

Сеньків М. Управління оборотними активами підприємства / Марія Сеньків, Сергій Радинський // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції „Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах“ та I Міжнародного студентського наукового форуму „Креативна економіка очима молоді“, 29-31 березня 2018 року. — Т. : ФОП Паляниця В.А., 2018. — Том 1. — С. 74–76.

АНОТАЦІЯ

Сеньків М.В. Діагностика фінансового стану в системі управління економічною безпекою підприємства (на прикладі підприємства ПАТ «Тера»). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – ТНТУ ім. І. Пулюя. – Тернопіль, 2018.

Об'єктом даної роботи є вітчизняне підприємство ПАТ «Тера», яке здійснює фінансово-господарську діяльність у сфері виробництва та реалізації кондитерських виробів.

Предметом дослідження є комплекс засобів діагностики фінансового стану підприємства і практика застосування їх в управлінській діяльності, а також механізми забезпечення економічної безпеки на підприємстві.

У процесі написання магістерської роботи були використані наступні методи дослідження - опис, пояснення, систематизація, класифікація – для дослідження теоретичних основ діагностики фінансового стану підприємства та механізмів управління фінансовими ризиками; аналіз, синтез, узагальнення – для діагностики фінансового стану підприємства ПАТ «Тера»; індукція, дедукція та експеримент при визначенні шляхів вдосконалення засобів діагностики та рівня фінансового стану дослідження та розробки алгоритму управління економічною безпекою підприємства.

В магістерській роботі досліджено теоретичні основи діагностики фінансового стану в системі управління економічною безпекою підприємства, здійснено діагностику фінансового стану підприємства та досліджено рівень економічної безпеки на підприємстві, визначено напрями покращення фінансового стану та підвищення рівня економічної безпеки підприємства, а також представлено економічне обґрунтування заходів впливу на фінансовий стан та економічну безпеку підприємства.

В роботі запропоновано здійснити реалізацію інвестиційного проекту управління основним капіталом та логістичного проекту підвищення ефективності збутової діяльності, а також можливості прискорення оборотності оборотного капіталу на підприємстві ПАТ «Тера».

Ключові слова: фінансовий стан, ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, рентабельність, економічна безпека, логістична концепція, інвестиційний проект, оборотний капітал.

ANNOTATION

Sen'kiv MV Financial standing diagnostics in the management system of enterprise economic safety (PJSC “TerA” as a case study). - Manuscript.

Research on obtaining an educational level «Master» in specialty 072 «Finance, banking and insurance». - TNTU them I. Puluj. - Ternopil, 2018.

The object of this work is the domestic enterprise of PJSC «Tera», which carries out financial and economic activity in the sphere of production and sale of confectionery products.

The subject of the study is a set of diagnostic tools for the financial condition of the enterprise and the practice of their application in management activities, as well as mechanisms for ensuring economic security at the enterprise.

In the process of writing the master's thesis, the following research methods - description, explanation, systematization, classification - were used for the study of the theoretical foundations of the diagnosis of the financial condition of the enterprise and financial risk management mechanisms; analysis, synthesis, generalization - for diagnosing the financial condition of PJSC «Tera»; induction, deduction and experiment in identifying ways to improve the means of diagnostics and the level of financial state of research and development of the enterprise economic security management algorithm.

In the master's thesis the theoretical foundations of diagnostics of financial condition in the system of management of economic safety of the enterprise were investigated, the diagnosis of the financial condition of the enterprise was carried out and the level of economic security at the enterprise was investigated, directions of improvement of the financial state and increase of the level of economic security of the enterprise were determined, and the economic substantiation of the measures of influence on the financial the state and economic security of the enterprise.

The work proposes to implement an investment project on capital management and a logistic project to increase the efficiency of sales activities, as well as the possibility of accelerating the turnover of working capital at PJSC «Tera».

Key words: financial status, liquidity, solvency, financial stability, profitability, economic safety, logistic concept, investment project, working capital.